

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Аудіовізуальне мистецтво та заочне навчання	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Аудіовізуального мистецтва	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	базова
Спеціальність	021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво	Семестри	1

МЕДІА-ПРАВО

Семестр 3 (осінь 2021)

03 вересня — 10 грудня

Викладач Надобко Сергій Володимирович, доцент, PhD (канд. юрид. наук)**E-mail** nadobko_s@ukr.net**Заняття**

практичні заняття: Понеділок 14,45–16.20, ауд. 321 (3 корпус)
 Понеділок 16,30–18.05, ауд. 305 (3 корпус)
 П'ятниця 13,00 – 14.35, ауд. 202 (3 корпус)
 П'ятниця 16,30–18.05, ауд. 202 (3 корпус)

лекційні заняття: П'ятниця 18.15 – 19.50

Консультації П'ятниця 15.00–16.00**Адреса** ауд. 203, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11**Телефон** (057) 706 02 38 (кафедра)**КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ**

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00). Умови листування:

- 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Медіа-право);
- 2) в полі тексту листа позначити курс, групу, ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);

3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*

Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Конституцією України проголошено право кожної людини на інформацію, адже в сучасних умовах державотворення права і свободи людини – невід'ємна характеристика державної політики. Найвищою соціальною цінністю на конституційному рівні було проголошено людину, її права і свободи. Обов'язком, що покладається на державу, є визнання, утвердження, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, а також створення всіх передумов для того, щоб людина могла користуватися цими правами в повному обсязі.

Відтак, особливим завданням, що ставиться перед програмою, є оволодіння навичками роботи з медіа-продуктом, що передбачає знання із механізмів вироблення такого продукту та його вдалої презентації. Окрім цього метою вивчення правових основ у сфері медіа та інформації є вироблення вмінь організації і проведення інтерв'ю та пре-конференцій, як найбільш типових медіа-заходів

Пропонований курс спрямований на знайомство із питаннями інтелектуальної свободи, правового регулювання діяльності засобів масової інформації, обігу інформації, доступу до неї, захисту персональних даних, правового інституту інтелектуальної власності в контексті реалізації права на інформацію.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду. Демонстрація матеріалу за допомогою лабораторних приладів. Ознайомлення студентів з електронними версіями матеріалу з дисципліни та застосування додаткової літератури з дисципліни та методичних рекомендацій:

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення дисципліни «Медіа-право» є поглиблене вивчення відносин в контексті формування необхідної у професійній діяльності у сфері реалізації та використання системи знань з питань медіа-законодавства, джерел міжнародного інформаційного права й чинного інформаційного законодавства України зокрема, усвідомлення на цій основі правового статусу та законодавчих гарантій забезпечення діяльності мас-медіа в цілому й правового регулювання інформації політики зокрема.

Завдання дисципліни:

– виклад основних теоретичних, нормативно-правових засад, прав, обов'язків та гарантій у сфері інформації діяльності, функціонування інформаційної системи в цілому й діяльності мас-медіа зокрема;

– характеристика та аналіз засадничих джерел міжнародного інформаційного права, комплексу законодавчих актів, що забезпечують правове регулювання мас-медійної діяльності в Україні;

– засвоєння найважливіших нормативних актів, уміння працювати з ними; забезпечення осмисленого розуміння студентами правових засад роботи з інформацією,

доступу до та специфіки роботи з джерелами інформації, міри відповідальності за перешкоджання роботі мас-медіа та інформаційної діяльності в цілому.

Загальні компетентності

ЗК09. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК09. Здатність здійснювати ділову комунікацію.

ФК13. Здатність здійснювати та підтримувати зв'язок із засобами масової інформації з метою просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень аудіовізуального мистецтва, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

Програмні результати навчання

ПРН 13. Виявляти високий рівень мовленнєвої культури, артистизм.

ПРН 16. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно та письмово.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Медіа-право – одна з дисциплін професійної та практичної підготовки, яка сприяє розвитку у студентів вмінь та навичок, а також теоретико-прикладних знань пов'язаних із створенням, використанням й охороною інформації як об'єкта правового захисту та державного регулювання

Дисципліна вивчається протягом першого (осіннього) семестру 1 курсу (3 кредити ECTS, 90 навчальних годин, з них 30 аудиторних: лекційні (16 годин) і практичні (14), самостійна робота (60 годин)

Курс має 2 змістовні модулі, 7 тем.

МОДУЛЬ №1

Тема 1. Свобода інформації та її конституційно-правові аспекти

Тема 2. Свобода масової інформації як інститут конституційного права.

Тема 3. Міжнародно - правові стандарти свободи вираження поглядів.

МОДУЛЬ №2

Тема 1. Правові режими доступу до інформації.

Тема 2. Правове регулювання інформаційних відносин в сфері державної таємниці.

Тема 3 Правове регулювання рекламної діяльності в інформаційній сфері.

Тема 4. Відповідальність за порушення законодавства в інформаційній сфері.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять (лекційні та семінарські). Також велике значення в процесі навчання та закріплення знань має самостійна робота студентів, творча та індивідуальна робота. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять.

Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на заняття. Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекцій;

- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення;
- підготовка до контрольних навчальних заходів.

Поглиблення знань студентів з навчальної дисципліни; напрацювання навичок самостійної роботи з науковою літературою, формування вмінь у викладенні теоретичних питань, а також у правильному застосуванні чинного законодавства – основна мета індивідуальної роботи.

Зміст – це поглиблене опрацювання навчальної літератури, рекомендованої наукової літератури, чинного законодавства й практики його застосування.

Форма виконання індивідуальної роботи узгоджується із викладачем, при оцінюванні індивідуальної роботи студента до уваги беруться наступні критерії:

- оригінальність викладення матеріалу;
- повнота розкриття теми, ступінь вирішення поставлених завдань, завершеність дослідження;
- висвітлення сучасного стану та перспективних змін об'єкта дослідження;
- дотримання логіки та послідовності викладу, володіння матеріалом обраної теми;
- якісне оформлення індивідуальної роботи з дотриманням вимог вищої школи, грамотність, особливості стилю викладу;
- ступінь особистого внеску студента, а також наявність власних аналітичних висновків;
- використання рекомендованої літератури, наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних модульних контрольних робіт.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності

викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студенти повинні обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії. Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів, студент не отримає бали за тему. Він зобов'язаний її переробити, в цьому випадку нараховується лише 50% від максимальної кількості балів за цю частину.

РОЗКЛАД КУРСУ

МОДУЛ Ь		Теми лекцій	Аудиторні години	Самостійна робота

I	1.	Свобода інформації та її конституційно-правові аспекти. Свобода слова та інформаційний обмін як об'єкти конституційно-правового регулювання. Загальна характеристика суб'єктів інформаційних відносин. Принципи інформаційних відносин. Конституційне суб'єктивне право на інформацію, його сутність та гарантії. Співвідношення права на інформацію з іншими правами та свободами людини і громадянина. Розвиток та особливості становлення інформаційного суспільства в Україні.	6	6
	2.	Свобода масової інформації як інститут конституційного права. Конституційно-правове закріплення свободи масової інформації. Співвідношення свободи масової інформації з поняттями свободи слова, свободи друку, свободи масової комунікації, а також з правом на доступ до інформації. Основні підходи до обмеження свободи масової інформації (американська та європейська парадигми). Свобода висловлювання та свобода масової інформації в правових позиціях Конституційного Суду України. Правові гарантії свободи масової інформації. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інформаційного права. Рішення та правові позиції Конституційного Суду України в інформаційній сфері.	4	4
	3.	Міжнародно - правові стандарти свободи вираження поглядів. Історія утвердження свободи вираження поглядів у міжнародно-правових документах. Свобода вираження поглядів у документах Ради Європи та ОБСЄ. Практика Європейського суду з прав людини з питань свободи вираження поглядів щодо України. Обмеження свободи вираження поглядів у контексті ст. 10 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод(1950).	6	6
II	4.	Правові режими доступу до інформації. Поняття правового режиму інформації та його різновиди. Види інформації за змістом в Україні та особливості їх правового режиму. Інформація з обмеженим доступом: державна таємниця, конфіденційна інформація, службова інформація та персональні дані. Гарантії забезпечення доступу до інформації.	4	4
	5.	Правове регулювання інформаційних відносин в сфері державної таємниці. Поняття державної таємниці. Повноваження органів державної влади в сфері захисту державної таємниці. Порядок віднесення відомостей до державної таємниці, їх засекречування. Ступені секретності, строк дії рішень про віднесення інформації до державної таємниці. Розсекречування відомостей та їх матеріальних носіїв. Розпорядження відомостями, які становлять державну таємницю. Доступ суб'єктів інформаційних відносин до державної таємниці. Захист державної таємниці. Контроль за забезпеченням охорони державної таємниці та нагляд за додержанням законодавства про державну таємницю..	4	4

	6. Правове регулювання рекламної діяльності в інформаційній сфері. Правове регулювання рекламної діяльності в Україні. Принципи реклами. Загальні вимоги до реклами. Реклама на телебаченні, радіо, у друкованих засобах масової інформації. Відповідальність за порушення законодавства про рекламу. .	4	6
	7. Відповідальність за порушення законодавства в інформаційній сфері. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення законодавства в інформаційній сфері. Підстави застосування дисциплінарної відповідальності в інформаційній сфері. Цивільно-правова відповідальність в інформаційній сфері. Адміністративна відповідальність за порушення права на інформацію. Кримінальна відповідальність за злочини	2	6
	Честь, гідність та ділова репутація як об'єкт посягання в ЗМІ. Правові процедури захисту прав особи. Захист ділової репутації фізичної і юридичної особи. Судова практика у справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особою, яка її завдала. Підстави кримінальної відповідальності за злочини в інформаційній сфері.	-	8
	Правовий статус журналіста, правові гарантії діяльності журналістів в Україні. Організація роботи прес-служби. Правовий статус журналіста. Прав та обов'язки журналіста редакції. Права та обов'язки телерадіо-журналістів. Акредитація журналістів, працівників ЗМІ. Організація роботи прес-служби. Правові гарантії діяльності журналістів в Україні	-	8
	Міжнародно - правові стандарти свободи вираження поглядів. Історія утвердження свободи вираження поглядів у міжнародно-правових документах. Свобода вираження поглядів у документах Ради Європи та ОБСЄ. Практика Європейського суду з прав людини з питань свободи вираження поглядів щодо України. Обмеження свободи вираження поглядів у контексті ст. 10 Європейської Конвенції	-	8
		-	24

Форма звітності	Бали
Модуль I	0–25
Модуль II	0–25
Індивідуальна робота	0-20
Залік	0-30
Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Здійснюється шляхом складання суми балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю. Оцінювання здійснюється за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та за шкалою ECTS, де:

«А» – 90-100 балів – відмінно - (теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою);

«В» – 82-89 балів – дуже добре - (теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома - трьома незначними помилками);

«С» – 74-81 бали – добре - (теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками);

«D» – 64-73 бали – задовільно (теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками);

«Е» – 60-63 – достатньо (теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки);

«FX» – 35-59 балів – умовно незадовільно (теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки);

«F» – 1-34 балів – безумовно незадовільно (теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

1. McMillan, John, Two Decades of Open Government - What Have We Learnt?/ Law and Policy. – 2002. – Paper No 21. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.anu.edu.au/bitstream/1885/41605/2/McMillanMar02opengovt.pdf>

2. Open Government: A Review of the Federal Freedom of Information Act 1982, ALRC Report 77 (1996). – Режим доступу:<http://www.austlii.edu.au/au/other/alrc/publications/reports/77>

3. Атаманова Ю. Право інтелектуальної власності: система міжнародно- правового

регулювання. — Х.: ДІВ, 2004.

4. Демченко Є., Цапок М., Каленюк Д., Нестеренко О. На що пішли 120 тисяч молодіжних гривень? — Режим доступу: <http://maidanua.org/static/news/2007/1249016466.html>

5. Захаров Є., Нестеренко О., Северин О. Права на доступ до інформації//Права людини в Україні – 2007. Доповідь правозахисних організацій/ За ред. Є. Захаров, І. Рапп, В. Яворського/ Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Харків: Права людини, 2008. – С.80-85;

6. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. - № 30. - ст. 141.

7. Кушакова Н.В. Конституційне право на інформацію в Україні (порівняльний аналіз): дис. ...канд. юрид.наук. – К., 2003. – 243 с.

8. Кушакова Н.В. Конституційне право на інформацію: правомірні та неправомірні обмеження// Вісник Конституційного Суду України – 2002. – № 3. – С. 66– 70.

9. Кушакова Н.В. Конституційне право на інформацію: правомірні та неправомірні обмеження// Вісник Конституційного Суду України – 2002. – № 3. – С. 66– 70

10. Кушакова-Костицька Н.В. Визначення змісту та складу інформаційних прав людини в Україні: проблемні питання // Наше право. – 2004. – № 2. – С. 30 – 37.

11. Лейланд П. «Право знати» в Великобританії и Закон о свободе информации 2000 года: новая открытость или упущенная возможность?// Сравнительное Конституционное обозрение. – 2005. – № 1(50). – С. 10–22.

12. Методичні рекомендації щодо практичного впровадження Закону України «Про доступ до публічної інформації» / [М. В. Лациба, О. С. Хмара, В. В. Ан- друсів [та ін.]; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К. : [Агентство «Україна»], 2011. – 144 с.

13. Нестеренко О.В. Інформація в Україні: права на доступ: Акта: Х., 2012. -312 с.

14. Нестеренко О.В. Конституційне право на доступ до інформації: сутність, зміст та обсяг // Юридична Україна. – № 3. – 2008. – С. 26 – 32.

15. Нестеренко О.В. Огляд змін до законодавства в сфері регулювання діяльності засобів масової інформації та свободи інформації в Україні у 2005 р.// Свобода висловлювань та приватність. – 2005. – №4. – С. 3–9.

16. Нестеренко О.В. Підстави обмеження права на доступ до інформації // Проблеми законності: Республік. міжвід. наук. зб. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. Вип. 86 – С. 49–55.

17. Нестеренко О.В. Проблеми конституційно-правового регулювання права на інформацію в Україні // Проблеми законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 75.

18. Право на доступ до інформації: теорія та практика / Авт. О. Нестеренко, О. Северин; Харківська правозахисна група. – Х.: Права людини, 2008

19. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 50. – ст.302 (зі змінами).

20. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-ХІІ //Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 16. – ст.93 (зі змінами)); у новій редакції від 21.09.1999 р. № 1079-ХІV – Відом. Верхов. Ради України. –1999.– № 49. – ст.428 (зі змінами).

21. Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-VI //Відом. Верхов. Ради України. - 2011. - № 32. - ст. 314 (зі змінами).

22. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.10.1992 р. № 2782-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1993.– № 1. – ст.1 (зі змінами).

23. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. № 74/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 13. – ст.83 (зі змінами).

24. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 48. – ст.650 (зі змінами).
25. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 48. – ст.650 (зі змінами).
26. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2015-2020-2015 роки: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V // Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 12. – ст.102.
27. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації :Закон України від 23.09.1997 р. № 539/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 49. – ст.299 (зі змінами).
28. Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України: Закон України від 18.07.1997 р. № 485/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 45. – ст.284 (зі змінами).
29. Про телебачення та радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 10. – ст.63 (зі змінами); у новій редакції від 12.01.2006 № 3317-ІV – Відом. Верхов. Ради України. – 2008. – № 18. – ст.155 (зі змінами).
30. Речицкий В. В. Символическая реальность и право. – Львов: ВНТЛ-Класика, 2007. – С. 545–546.
31. Речицкий В. Интеллектуальная свобода как предпосылка свободы слова// – [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://www.khpg.org/index.php?id=1139326560&w=%D0%E5%F7%E8%F6%FC%EA%E8%E9>
32. Речицкий В.В. Юридичний коментар Харківської правозахисної групи до проекту Закону України «Про інформаційну відкритість органів державної влади та вищих посадових осіб України»// Свобода висловлювань і приватність: Щоквартальний додаток до інформаційно-аналітичного бюлетеня Харківської правозахисної. групи “Права людини”. – 2005. – №. 3. – С. 7–9.
33. Середюк В. В. Конституційно-правове регулювання свободи масової інформації в Україні [Текст] / В. В. Середюк // Проблеми законності. Вип. 98. - Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2008. - С. 195-199 .
34. Середюк В.В. Міжнародно-правові стандарти свободи масової інформації та їх національна імплементація [Текст] / В. Середюк // Юридична Україна. - 2009. - 9. - С. 9-13.
35. Середюк-Буз В. В. Американська парадигма обмеження свободи масової інформації / В. В. Середюк-Буз // Форум права. – 2011. – № 3. – С.717–721 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2011-3/11cvvcmi.pdf>
36. Середюк-Буз В.В. Європейська парадигма обмеження свободи масової інформації / В.В. Середюк-Буз // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2011. – № 988. – С. 104-108.
37. Слинько Т. Н. Конституционно-правовые проблемы информационных отношений в аспекте обеспечения национальной безопасности в Украине // Проблеми законності: Республік. міжвід. наук. зб. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 1999. – Вип. 38. – С. 43–50;
38. Слинько Т.Н. Свобода слова в условиях народовластия / Слинько Т.Н., Кушниренко О.Г. // — . Х:Право, 2012. — С.157-182.
39. Слинько Т. М. Конституційно-правові аспекти забезпечення права на інформацію в Україні // Проблеми законності: Республік. міжвід. наук. зб.– Х.: Нац. юрид. акад. України, 1999. – Вип. 40 – С. 32–38.
40. Слинько Т.М. Категорія свободи слова у порівняльно-правовому аспекті

[Текст] / Т. М. Слінько // Наука конституційного права України: сучасний стан та напрямки розвитку. - Х. : Право / за ред. А. П. Гетьман, 2009. - С. 164-168.

41. Слінько Т.М., Середюк В.В. Свобода вираження поглядів у рішеннях Європейського суду з прав людини та загальні критерії її обмеження / Т.М. Слінько, В.В. Середюк // Форум права. – Вип. 3. – 2009. – [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua/e%2Djournals/FP/2009-3/09ctmkio.pdf>

42. Смолла Р. Право граждан на получение информации: «прозрачность» деятельности государственных органов [Електронний ресурс] // Материалы о „Демократии”. – Режим доступу: <http://www.infousa.ru/government/dmpaper10.htm>

43. Шевчук С. Свобода вираження поглядів: практика Європейського Суду з прав людини у порівняльній перспективі. / Шевчук С. – К.: „Реферат”, 2005. – 192 с.

44. Шевчук С. Справа К. Г. Устименка та деякі проблеми виконання рішень Конституційного Суду України // Свобода висловлювань і приватність: Щокварт. дод. до інформ.-аналіт. бюл. Харк. Правозахис. групи «Права людини». – 2002. – №1. – С. 12–14).

45. Як отримати публічну інформацію? Практичний посібник. / Укладено О.Л.Вашук. Львів: Соціолайн, 2011. — 108 с.// http://stop-x-files-ua.org/wpcontent/uploads/2011/06/public_info.pdf